

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ
Циклова комісія аеронавігації**

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

навчальної дисципліни
«Безпека авіації: взаємодія в багаточленному екіпажі (МСС)»
обов'язкових компонент
освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Аеронавігація

За темою 2: «Інтерфейс»

Харків 2021

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 23.09.2021 № 8

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного
коледжу Харківського
національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 22.09.2021 № 2

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з технічних дисциплін
Протокол від 22.09.2021 № 8

Розглянуто на засіданні циклової комісії аеронавігації протокол від 10.09.2021 № 2

Розробник: викладач циклової комісії аеронавігації, спеціаліст Олійник Ю.Л.

Рецензенти:

1. Викладач циклової комісії Авіаційного транспорту, кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, викладач-методист Тягній В.Г.
2. Професор кафедри аеронавігаційних систем навчально-наукового інституту Аеронавігації, електроніки та телекомунікації Національного авіаційного університету, доктор технічних наук, доцент Шмельова Т.Ф.

План лекції:

1. Катастрофа вертольота Мі-8 під час ліквідації аварії Чорнобильської АЕС 02.10.1986
2. Катастрофа вертольота Мі-8 на Рівнинщині. 29.05.2019.

Рекомендована література

Основна

1. Управління ресурсами екіпажу .М. Градієнт, 2003
2. Інструкція з взаємодії та технологія роботи членів екіпажу вертольоту Мі-8, МГА, 1989

Додаткова

3. Циркуляр AN/131 "Людський фактор". Монреаль, ІКАО, 1989
4. Керівництво з льотної експлуатації Мі-8МТВ. М, «Повітр.транспорт» ,1996

Текст лекції

Вертоліт капітана Володимира Воробйова зачепився лопаттю за 160-метровий підйомний кран і звалився на землю. Чотири людини, що знаходилися на борту, загинули. Це була перша і єдина авіакатастрофа, що сталася під час ліквідації наслідків Чорнобильської аварії.

Яку конкретно завдання виконував екіпаж капітана Воробйова?

Він разом з екіпажами кількох інших гвинтокрилих машин робив звичайну в ті дні роботу - обробляв територію Чорнобильської АЕС латексом (це всім відомий зі шкільної лави клей ПВА), - відповідає Сергій Бабаков. - Латекс заливали в двотонні ємності. Вертольоти доставляли його до атомної станції і розливали з повітря.

До речі, на використанні цієї речовини для зв'язування радіоактивного пилу на поліг заступник головного інженера по дезактивації на ЧАЕС Юрій Самойленко, якому згодом було присвоєно звання Героя Соціалістичної Праці. Тривалий час його пропозицію про використання латексу не приймалися - Урядова комісія побоювалася, як би клей не завдав якоїсь шкоди. Його дозволили застосовувати завдяки одній промаху. Тут потрібно сказати, що в 1986-му спеціальні літаки зустрічали дощові хмари далеко на підступах до Чорнобильської АЕС і за допомогою спеціальних реагентів змушували їх пролитися дощем раніше, ніж вони досягнуть Зони відчуження.

Це робилося для того, щоб зменшити змив радіонуклідів з землі в річку Прип'ять. Але одного разу впоратися з хмарами не вдалося. Над атомною станцією пішов дощ. В результаті рівень радіації знизився - дощ намочив землю і не дозволив підніматися пилу, яка тоді була забруднена радіацією. Після цього всім стало ясно, що слід дозволити використовувати для придушення пилу латекс.

Що відомо про членів екіпажу вертольота, що розбився?

Його командир Володимир Воробйов з багатодітної сім'ї. Він і його брат-близнюк Микола були молодшими в родині. Коли вони народилися, їх батько з матір'ю вже ростили сімох дочок. І тут таке щастя - двоє пацанів. Про це повідомила одна з сестер Воробйова Надія. Вона згадувала, що Володимир ніби передчував свою близьку загибель - за день до катастрофи відіслав додому особисті речі і куплене в подарунок дружині Валентині золоту каблучку. А ще надіслав дружині, мамі, сестрам довгі листи, повні теплих слів. Хоча перш писав нечасто і коротко. До відрядження до Чорнобиля він двічі опинявся на волосок від смерті. На Афганській війні (Воробйов був там в 1984-1985 роках) противник підбив його вертоліт. Всі члени екіпажу розбилися, крім Володимира. Його тоді поранило в ногу і контузило. На тій війні він отримав звання капітана і був нагороджений орденом Червоної Зірки. А незабаром після повернення з Афганістану Володимир зіткнувся на мотоциклі з вантажівкою. Спотворений мотоцикл ремонту не підлягав. Воробйов дивом залишився живий. Після двотижневого лікування в госпіталі повернувся на службу.

До Чорнобиля капітана Воробйова направили у вересні 1986 року. Всю ніч перед від'їздом він не спав, провів її у ліжечок дітей - семирічної Оксани і трирічного Сергійка. Ніби назавжди прощався з ними.

Другий член екіпажу - штурман, старший лейтенант Олександр Юнгкінд. Його вдова Олена (зараз живе в Білорусії в місті Гомелі) розповіла, що навесні 1986 року чоловіка планували відправити на Афганську війну, але за станом здоров'я медики рекомендували відкласти цю відрядження на рік. Замість Афганістану він потрапив до Чорнобиля. Вдома на нього чекали вагітна дружина і однорічна дочка Любаша. Син штурмана Саша народився, коли батька вже кілька місяців не було в живих.

Разом з Воробйовим і Юнгкіндом літав бортмеханік старший лейтенант Леонід Христинч. Він воював в Афганістані. Під час одного з бойових вильотів кулі, випущені ворогом, пробили паливний бак. Так Леонід закривав отвір в баку руками, поки пілот не посадив машину.

Він з дружиною Любов'ю жив в Херсоні, виховував двох маленьких дітей. Жінка згадувала, що напередодні загибелі чоловіка вона дуже сильно нервувала - передчувала біду.

Це правда, що навколо катастрофи Мі-8 дуже багато несподіваних збігів, які комусь можуть здатися містичними?

Мабуть так. Один з них - історія з фотознімком екіпажу, зробленим за день до катастрофи. Тоді, 1 жовтня 1986 року, з Володимиром Воробйовим і його товаришами полетів фотокореспондент з Києва Ігор Костін. Після приземлення командир попросив Костіна зробити знімок на пам'ять біля вертольота. Фотокор потім згадував, що під час польоту відзняв всі 36 кадрів, але розчаровувати військових не захотів - вирішив натиснути на затвор камери для виду, знаючи, що плівки вже не залишилося. Але сталося несподіване – вийшов 37-й кадр. Подібне буває дуже рідко - значить, в ту саму касету Костін намотав трохи більше плівки, ніж належало.

До речі, як-то я натрапила на інтерв'ю вертольотчика В'ячеслава Жеронкіна, якого Воробйов запрошував сфотографуватися разом з ним і його екіпажем. Однак той відмовився. Журналісту, який взяв у нього інтерв'ю, він пояснив причину відмови - у льотчиків вважається поганою прикметою фотографуватися перед польотом. В даному випадку Костін робив знімок вже після приземлення. Але вертольотчик все одно не захотів зніматися. 2 жовтня він летів слідом за вертольотом Воробйова, у всіх деталях бачив, як той зачепився лопаттю за стрілу крана.

Катастрофа вертольота Мі-8 на Рівнинщині. 29.05.2019.

З повним розумінням всіх ризиків військової служби навіть в мирний час я все ж наполягаю, що під час навчань і тренувань наша армія не повинна втрачати людей. Тому наказав начальнику Генерального штабу генералу Хомчак взяти розслідування цієї неприпустимої аварії під особистий контроль, - сказав Зеленський.

Глава держави також висловив співчуття родинам загиблих: "Держава не залишить вас у вашому горі".

Співчуття рідним і близьким загиблих висловив і секретар Ради національної безпеки і оборони Олександр Данилюк: "Поділяю біль вашої непоправної втрати і висловлюю щирі співчуття та підтримку в цей важкий час. Світла пам'ять ..." Вертоліт Збройних сил України розбився в Рівненській області. Сталося це напередодні опівночі. Мі-8 здійснював навчальний політ. Після приземлення вертоліт загорівся. Всі члени екіпажу загинули відразу. Мі-8 належав 16-й окремій бригаді армійської авіації. Над Рівненською областю вертоліт здійснював навчальний політ. Вони відбувалися регулярно. Як повідомили в бригаді, екіпаж складався з 4 чоловік, за штурвалом був комбриг Мазепа. Вся команда - досвідчені вертольотчики, брали участь в ООС і миротворчих місіях.

Слідство розглядає кілька версій причин катастрофи військового вертольота Мі-8: технічна несправність, неякісне паливо, неякісна підготовка до проведення польотів. Всі ці версії розробляються і кожної з них буде надана певна правова оцінка. На даний момент основною версією аварії вертольота Мі-8 вважають технічну несправність.

Зараз вилучають документацію щодо вертольота, акти технічного стану та формуляри. Все буде досліджено, в тому числі технічний стан повітряного судна перед вильотом, додав Табака.

Через катастрофу вертольота відкрили кримінальну справу, яке за статтею про порушення правил польотів розслідує Державне бюро розслідувань. Керівник територіального слідчого управління ДБР Сергій Кушнір повідомив, що на місці катастрофи вертольота знайдений бортовий самописець, який згодом проаналізують. Згідно результату аналізу і буде зрозуміла причина авіакатастрофи.